

Winterhulp

In de Ranonkelstraat, de Chrysantenstraat en op het Algenroosplein gaat vader langs de deuren om geld in te zamelen. Daar rammelt hij met de rode collectebus van Winterhulp. Op de voorkant prijkt het klavertje drie, symbool voor bescherming. In het deksel klinken metalen ringetjes. Zo lijkt het alsof de bus al goed vol zit, maar in werkelijkheid haalt hij weinig op. In zijn agenda houdt hij bij wie geld gegeven heeft, en wie niet.

Op nummer 17 in de Leostraat doet niemand open. Daar komt hij later nog wel eens terug. De sigarenmaker in de Jasmijnstraat weigert een bijdrage; achter diens naam plaatst hij een kruisje.

Vader draagt geen NSB-speld tijdens de collecte, zo zijn de instructies. Winterhulp moet geld opleveren en NSB'ers hebben op gulheid een averechtse werking. Wel heeft hij het lichtgevende molentje van Winterhulp op zijn jas gespeld. 'Brengt licht in het leven uwer landgenoten,' is het motto.

Tijdens de verduistering zie je hem van ver al aankomen, met zijn fluorescerende speldje en zijn collectebus. Alleen NSB'ers lopen met molentjes, dat weet iedereen. Die hebben een klap van de molen gekregen. Ze jouwen hem uit als Moffenvriend en Hitlerlakei. Ze bespuwen hem of slaan de deur dicht in zijn gezicht. Maar hij geeft geen krimp. Het is de juiste keuze geweest. Hij is een idealist! Hoe lang heeft hij niet geworsteld, als

katholiek, als Brabander? Nu de Duitsers de baas zijn, ligt zijn keuze voor de hand. Ze zetten hem uit zijn kerk en de mensen zullen hem weren. Dat neemt hij op de koop toe.

Naast de molenserie geeft Winterhulp ook andere speldjes uit. Van lentebloemen bijvoorbeeld, een tulp en een narcis. Van sprookjes zoals Roodkapje en de Gelaarsde kat. Van verkeersborden met eenrichtingsverkeer, stop! Spoorovergang of scherpe bocht. Die spaart hij voor zijn kinderen. Iedereen die in het programma van Winterhulp past, ontvangt brandstof en levensmiddelen. Ook voor zijn gezin vraagt hij waardebonnen aan.

‘Mijn kinderen hebben nauwelijks nog kleertjes om naar buiten te gaan,’ liegt hij op het aanvraagformulier. Zo kunnen ze zelf ook een graantje meepikken.

Voor de oorlog was vader goed bevriend met de overbuurman, gymnastiekleraar Sigmans. Dat is nu bekoeld. Ze bezoeken elkaar niet meer. Elke keer als hij hem alleen tegenkomt op straat groet hij hem vriendelijk, maar als Sigmans in het gezelschap is van anderen, probeert hij hem te mijden. Zo houdt hij rekening met iedereen. Hij zal zorgen dat niemand last van hem heeft.

Als abonnee van de krant *Volk en Vaderland* leest hij over de gruwelen van het rode schrikbewind, over het gespuis van Bolsjewieken en Joden. Nóg erger kan het niet worden! Hij zal zich opofferen. Ooit zal men begrijpen dat dit de juiste keuze is. Uit het zolderraam hangt hij de partijvlag en achter het vensterraam de affiches van Winterhulp. Op het raambiljet steekt een hand dreigend zijn vinger uit: ‘Ja, Gij Nederland, dient uw eereplicht te vervullen!’

Op een zomeravond zit vader in het raamkozijn en bladert door *Signal*. Het is een Duitse oorlogsglossy, met afbeeldingen van een vrolijke oorlog. Kleurige parades bij de Rijksdag in Berlijn. Een verslag van een bezoek van Mussert aan Hitler, met glanzende foto's van diens werkvertrekken. Lachende soldaten, blij Duitsers.

'Kijk, hier woont ook zo'n verrekten NSB'er,' zegt een man in het voorbijgaan tegen zijn vrouw.

Vader stroopt zijn mouwen op en stormt naar buiten, de stoep op. Het komt tot een knokpartij, terwijl de jongens zich achter de gordijnen verschuilen.

Vlak na het incident staat pastoor Sicking voor de deur. Hij informeert naar vaders keuze voor de NSB en probeert hem op andere gedachten te brengen. Vader is alleen nog welkom in de kerk als hij afstand neemt van de NSB, deelt de pastoor hem mee. Als vader vraagt of hij nog eens langs mag komen in de pastorie, gewoon, om wat te praten, stemt Sicking gelukkig toe. Want straks, als Mussert eenmaal aan de macht is, zal de kerk zich achter zijn ideaal scharen, daar is hij zeker van. Niet veel later zetten de Duitsers de opstandige pastoor gevangen.

Zijn familie ziet hij nog maar sporadisch. Soms fietst hij naar de molen van zijn broer in Aalst, waar zijn moeke inwoont. Hij hoeft enkel de Aalsterweg te volgen in de richting van Valkenswaard. Ze wonen eigenlijk vlakbij. In Aalst is een groentetuin en er staan appelbomen van sterappels. Vroeger thuis in Herpen hadden zij ook een boomgaard. De appels lagen opeengestapeld in een kelder bij de molen, afgesloten met een hek en een groot slot. Samen hesen de tien molenaarszoons de appels stiekem met een puntige stok omhoog. Nu kijken zijn broers hem verbaasd aan.

'Wa hedde ge doar?' vragen ze, wijzend op het speldje op zijn borst.

Behalve zijn broer Victor. Die heeft als mede-NSB'er een goede positie gekregen in Maastricht, bij de commissaris van de koningin De Marchant et d'Ansembourg.

Dat mensen met wie hij zich zo nauw verbonden voelt tegen de NSB zijn doet hem pijn, maar het weerhoudt hem niet van zijn plicht. Nog altijd bezoekt hij de vergaderingen van de luchtafweer, waar iedereen sterk anti-Duits is. Hij zal alle beschimpingen, uitsluiting en tegenwerking trotseren. Als de nieuwe tijd aanbreekt, zal men het wel begrijpen. Dát zal zijn beloning zijn.

Het draagteken van de NSB is zijn houvast. Zwart en rood, voor volk en vaderland. Voor bloed en bodem. De deltavorm die de drie grote Nederlandse rivieren verbeeldt: de Maas, de Schelde en de Rijn. Het leeuwtje dat met zijn zwaard het kapitalisme en marxisme zal vernietigen. De pijlbundel van gezamenlijke kracht. Oranje-Blanje-Bleu!

Met opgeheven hoofd en een zekere trots draagt hij zijn driehoekig insigne waar het hoort, boven op de jasrevers, op de volle breedte van zijn borst.

